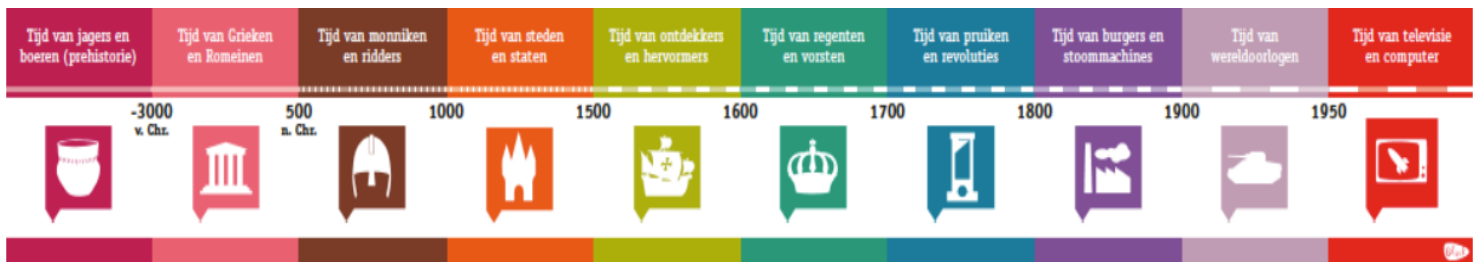

VASTELAOVEND
Lesbrief 1:
Geschiedenis

2020

INTRO

Hoe carnaval ontstaan is weten we tot op de dag van vandaag niet zeker. Er zijn verschillende theorieën, meningen en historische gebeurtenissen die wijzen op het carnavalsfeest. Alleen al de naam is een heus discussiepunt:

1. In de vastenperiode eten de rooms-katholieken geen vlees. De Latijnse uitdrukking *'carne levare'* dat *'opruimen van of vaarwel aan het vlees'* betekent kan aan de voet staan van carnaval (echter aten de mensen in Europa tot laat in de middeleeuwen überhaupt zelden vlees...).
2. Misschien stamt het woord Carnaval af van het Romeinse *"carrus navalis"*. Dit verwijst naar de scheepswagen die in de Romeinse optochten voorkwam. Het feest is wellicht een vermenging van een Romeins lentefeest en een Germaans offerfeest.
3. Het woord *vastenavond* valt voor het eerst rond het jaar 1000. Tijdens de synode van Benevento in 1091 wordt officieel het begin van de vasten, Aswoensdag, vastgesteld volgens de berekeningswijze zoals we die nu nog kennen: Vastenavond valt altijd 7 weken voor Pasen = 7 x 6 werkdagen minus de vastenavond-maandag en vastenavond-dinsdag. Dus dat zijn dan 40 vastendagen. Pasen is de eerste zondag na de eerste volle maan die na 21 maart valt.

VER VEUR CHRISTUS

Tijd van jagers en
boeren (prehistorie)

Tijd van Grieken
en Romeinen

Tijd van monniken
en ridders

-3000
v. Chr.

500
n. Chr.

Midden-Oosten

Mesopotamië (ca. 2600 voor Christus) was vroeger het land gelegen tussen 2 rivieren, de Eufraat en de Tigris. Dit gebied hoort nu bij Irak.

Tijdens de viering van het nieuwjaarsfeest hoefden de mensen niet te werken. Slaven waren voor een korte periode gelijk aan hun meesters. De rollen werden zelfs omgedraaid: de slaven mochten even meester zijn en hun meester moest hen bedienen!! Aanleiding voor het omdraaien van de rollen was het **Sacea- of Zagmoekfeest**. Een prachtig versierd pronkschip op wielen werd in een processie meegevoerd naar het heiligdom van de god Mardoek. In deze kar werd iemand meegevoerd die voor enkele dagen de rol van koning vervulde. Aan het einde van het feest was hij gedoemd te sterven: een soort reinigingsritueel dus.

Het oude Egypte

In het oude Egypte werd eind december de terugkeer van het licht met het zogenaamde zonnewendefeest gevierd. Tijdens dit vijf dagen durende vruchtbaarheidsfeest werd de stier Apsis rondgereden op een schip met wielen. Men vierde in Egypte ook het feest van vruchtbaarheidsgodin Isis, die met een blauwe schuit de Nijl afvoer.

Het Romeins volksfeest: Saturnaliën.

De Saturnaliën was van oorsprong een eerbetoon aan Saturnus, god van de landbouw en het uitgezaaide graan. Saturnus zou volgens de mythe de bevolking in Italië de vaardigheden voor het bebouwen van land hebben bijgebracht. De Saturnaliën werden gevierd op 17 december. Op deze dag in 497 voor Christus was de tempel van Saturnus gesticht. Julius Caesar (100 – 44 voor Christus) paste later de Romeinse kalender aan en voegde twee dagen toe aan het feest. Er is onenigheid over de precieze duur van de festiviteiten, er zijn namelijk ook bronnen die aangeven dat er een hele week feest gevierd werd. Duidelijk is wel dat het een belangrijke vrije dag was voor iedereen en dat zelfs slaven vrij kregen. Er vond zelfs een rollenwisseling plaats tussen de meester en zijn slaven. Slaven mochten zich kleden als hun meeders en tijdens het feestmaal werden ze bediend door hun meesters. Het openbare leven lag zo goed als stil, gokken en dobbelen in het openbaar was toegestaan en zelfs de rechtbanken staakten hun werkzaamheden. Traditionele kledingvoorschriften, zoals het dragen van een toga bij het diner, waren gedurende één dag niet verplicht. Saturnaliën was bij de bevolking één van de meest geliefde feestdagen. Bij de Saturnaliën hoorde ook een offerplechtigheid. Daarna volgde een feestmaal, waarbij mensen elkaar maskers en poppen cadeau gaven. Deze traditie kwam voort uit een verhaal over Hercules, die dit als een minder wreed alternatief voor mensenoffers voorgesteld zou hebben. Na het feestmaal werd er vaak nog lang gedronken en gelachen.

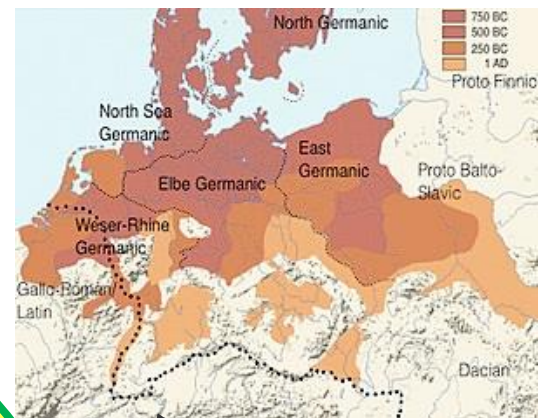
VER VEUR CHRISTUS

Bij de **Grieken** trok Dionysus op een scheepswagen door de stad en versnaperingen naar de mensen gooide.

Ook in andere delen van de wereld werden al lang voor onze jaartelling soortgelijke feesten gehouden zoals onder meer door de Inca's, de Joden en de Chinezen.

West-Europa

Niet alleen in zuidelijke landen maar ook in onze streken werd rond het begin van de lente gefeest. Meerdere Germaanse stammen vierden het feest van Moeder-aarde, die als een alles overheersende godheid werd beschouwd. Tijdens dit jubelfeest werd een schip op wielen in een luidruchtige stoet rondgereden. Tijdens deze zogenaamde **Joelfeesten** vierden de Germanen, als de dagen weer langer werden, de (weder-)geboorte van de zon. Centraal stond de vruchtbaarheidsgodin Nerthus. De beeltenis van de god Freyr werd op een schip met wielen geplaatst en door een stoet van mensen in dierversomming en mannen in vrouwenkleden begeleid. Aan boord van het schip werd het huwelijk van Freyr met een priesteres voltrokken.

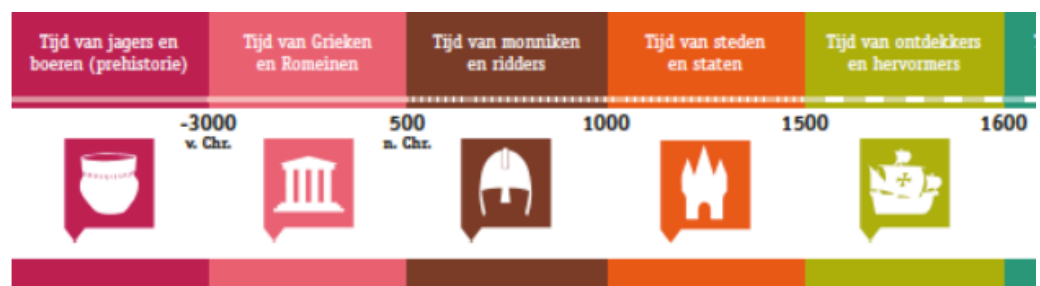

NET NAO CHRISTUS

Het feest is wellicht een vermenging van een Romeins lentefeest en een Germaans offerfeest. Uit de geschriften blijkt dat er in de vroege middeleeuwen uitbundige feesten werden gevierd aan de vooravond van de vasten of ter begroeting van de lente. Omdat dit geen 'gelovig feest' is vond de kerk deze "duivelse uitpattingen" en "heidense rituelen" maar niks. Al in het jaar 325 bepaalde het Concilie van Nice dat het afgelopen moest zijn met deze heidense feesten en verbood de kerk het feest, echter had dit weinig effect. Paus Gregorius de Grote (590-604) liet het vasten (het geheel of gedeeltelijk niet eten of drinken voor een bepaalde periode) ingaan op Aswoensdag. Het hele carnavalsgebeuren werd ervóór geplaatst, zodat er toch een duidelijke scheiding ontstond tussen het carnavalsfeest en de kerk. In het jaar 724 ging de synode in Leptines fel tekeer tegen de feestelijke uitpattingen in de maand februari. Toch gingen langzaam maar zeker de kerkelijke leiders minder tekeer tegen het vastenavondfeest. De clerus begreep dat het "gewone volk" zo nu en dan een verzetje nodig had. Het leven was hard, de kerkelijke wetten waren streng en om verzet hiertegen te voorkomen, kwam het vastenavondfeest als een soort uitlaatklep goed van pas.

MIDDEL- EEUWEN (500-1500)

Narren- en Ezelsfeesten

Van 1000 tot 1500 vonden in Frankrijk de **Narren- en Ezelsfeesten** plaats. Met name de katholieke kerk moest het tijdens Carnaval ontgelden. Allerlei heilige tradities en regels werden tijdens het feest op de hak genomen. Zo plaatste men tijdens de 'ezelsmis' een ezel op het altaar, waarna een als priester verklede burger (zottenbisschop of ezelpaus) een kerkmis opvoerde. Bij alle gebeden werd het 'amen' vervangen door 'ia, ia, ia' en na iedere preek lieten alle gemaskerde aanwezigen een boer. Verder werden er in plaats van wierook schoenzolen verbrand en at men bloedworsten op het altaar. Later werden naast de kerkelijke leiders ook belangrijke burgers en edelen op de korrel genomen. In die tijd ontstonden ook de eerste echte narrenverenigingen, met een prins, vorst, adjudant en lijfwacht. In het archief van de Munsterabdij van Roermond bevindt zich een geschrift uit 1352 waarin sprake is van een ezelbroederschap.

In tegenstelling tot vandaag de dag duurde het Carnaval in de Middeleeuwen niet slechts enkele dagen, maar vrijwel de gehele periode tussen Kerstmis en het begin van het Vasten. In die twee maanden werden de katholieke feestdagen door de katholieke bevolking aangegrepen als uitlaatklep voor hun dagelijkse frustraties

Mest

Tevens vierde men op 28 december het inmiddels vergeten feest van de kinderlijke onnozelheid, ter herdenking van kindermoord in Bethlehem. Op deze dag kregen de kinderen één dag de macht, en wederom keerde zich dit tegen de kerk. De koorknapen zetten de geestelijken op een kar vol met mest, en lieten hen vervolgens door het dorp trekken. Vaak maakten de kerkdienaars van deze mogelijkheid gebruik om de toeschouwers te bekogelen met stront, het begin van strooien van confetti vanaf de carnavalswagens

MIDDEL- EEUWEN (500-1500)

Het was rond 1400 verboden om te dobbelen (gokken), maar tijdens carnaval werd een uitzondering gemaakt. Dit blijkt uit een brief van de raadsliden van Maastricht van 1405. Dit verbod werd tijdelijk opgeheven en de mensen mochten tijdens de carnaval dus wel dobbelen.

Blauwe Schuit

In veel preken en teksten in de **middeleeuwen** werd het voorbeeld van een **schip** gebruikt om de christelijke leer te verduidelijken: het schip van de kerk, van de doop, Maria als schip, enz. Al vanaf de vroege middeleeuwen was er sprake van boetescheppen met ruziënde mensen die heel losbandig leven: het schip van de doop was uit de koers geslagen en zwaar beschadigd door de zonde van de mens. Boete doen, zo dacht men, was de enige manier om te ontkomen aan de hel. In de 15e eeuw mochten alleen "wie in gebreke gebleven waren" aan boord van de "**carrus navalis**", de zogenaamde Blauwe Schuit: hoge geestelijken die achter de vrouwen aan zaten, dronkelappen, verarmde edelen, enz. Blauw was al van oudsher de kleur van het bedrog. Rondtrekkende gezelschappen voerden bovendien wagenspelen op waarin getoond werd hoe het de mens zou vergaan als hij de tien geboden of de sociale leefregels niet naleefde.

Net als nu bereikte het Carnaval ook in de Middeleeuwen het hoogtepunt in de drie dagen voor het begin van het Vasten. Gedurende deze periode droeg het stadsbestuur de macht officieel over aan Prins Carnaval en was de sociale omwenteling compleet. Door de anonimiteit geboden door de kostuums waren rang en stand niet meer van belang en kon men vrijuit de draak steken met alles en iedereen. Met name de adel en de rijke burgers werden op de hak genomen en belachelijk gemaakt. Deze traditie is nog steeds terug te vinden in het hedendaagse Brabantse *tonproaten* en het Limburgse *buutereednen*, waarbij de sprekers onder andere de draak steken met het lokale bestuur

16^E EN 17^E EEUW

Frankrijk

Aan het eind van de 16e eeuw trokken de geestelijken fel van leer tegen de narrenverenigingen en hun feestelijkheden. Het concilie van Trente (1545-1563) en de Contrareformatie veroorzaakten een complete omwenteling in de opvattingen over carnaval. In de zestiende eeuw verdwenen die uitbundige vastenavondvieringen. Boven de rivieren werd Nederland protestants en in dat nieuwe en strengere geloof was er geen plaats voor zo'n luidruchtig feest. Maar ook in het zuiden stierf de viering een zachte dood. De katholieken zelf werden in die tijd ook steeds vromer. Een feest dat de overheid en de kerk belachelijk maakt, kon niet meer. De polonaise, waarbij men in de Middeleeuwen de voorganger niet volgde met de hand op de schouder, maar met de neus bij het achterwerk, werd voortaan verboden. In Nederland zou het feest tot in de 18e eeuw grondig versoberen.

Venetië

Merwaardig genoeg bloeide het net in die periode in Venetië op. Op het San Marcoplein werd op vastenavond een ware plechtigheid gehouden. Onder trompetgeschal werd een stier naar voor gebracht en ter plekke de kop afgehakt. Vervolgens werd vuurwerk afgestoken en beklommen acrobaten de toren van San Marco. Ook de maskerindustrie bloeide op. Het masker stond immers voor anonimiteit, vermomming en spel. Naar dit Italiaans voorbeeld kwamen in het midden van de 19e eeuw de gemaskerde bals in alle grote steden van Europa in de mode. Tijdens de Franse bezetting van het Rijnland (1796-1814) kwam het carnaval er weer tot leven. Onder die invloed ontwikkelde zich ook het Zuidnederlandse carnaval.

18^E EEUW

In dit tijdperk trokken zowel volwassenen als kinderen door de straten en zongen vastenavondliedjes.

Ze bedelden om allerlei lekkers en speelden daarbij op de **foekepot**. Dit is een kom of een pot met daarin een varkensblaas gespannen. Een riet werd met een knoop aan het eind tegen de blaas gestoken (maar niet er doorheen), als de blaas nog nat en zacht was, werd deze bij de kachel gedroogd. Door het riet op en neer te bewegen en langs het riet te wrijven maakte men een geluid. De jeugd maakte zo dus muziek. De jeugd trok rond met een foekepot, zong liedjes en bedelde om eten. De jongen zong dan: "Ik heb zo lang met de foekepot rondgelopen...." en kreeg daarvoor een beloning. De dingen die zij verzameld hadden, zoals bijvoorbeeld spek, werden 's avonds naar de herberg gebracht. Hier werd het eten dan klaargemaakt en de mensen konden dit dan samen opeten. Bier werd bij dergelijke gerechten veel gedronken.

Er werden ook allerlei spelen gedaan zoals gansrijden, hanenslaan en haringbijten. Deze spelen werden zowel in de 18e als in de 19e eeuw gehouden.

Bij het hanenslaan en het gansrijden moesten de spelers de kop van het beest eraf slaan of de kop eraf trekken. In Venlo werden deze spelen in 1775 verboden, maar in Wijnandsrade werd deze traditie in 1848 nog gehouden.

Bij het haringbijten moesten de spelers proberen de haringen die aan draadjes aan het plafond hingen met de tanden van deze draadjes af te bijten.

In de 19^e eeuw keerde carnaval terug. Dat carnaval een tweede leven heeft gekregen, heeft alles te maken met de emancipatie van de katholieken ten opzichte van het overheersende protestantse geloof. Katholieken wonen vooral in het zuiden van ons land. *(Tot 1950 bleef carnaval dan ook een Limburgs en Brabants feest).* In de 19e eeuw is Carnaval één van de twee grote feesten van het jaar. Het andere feest is de kermis. Beide feesten geven de boeren en arbeiders, die vaak grote armoede lijden, de kans om eens niet hard te werken, maar in plaats daarvan flink uit de band te springen. Dat doen mensen door op straat te dansen, te zingen en (veel) te drinken. Ze sparen er maandenlang voor. Maar soms loopt het feest uit op vechtpartijen en richten vandalen vernielingen aan. Het stadsbestuur denkt er dan over om het feest te verbieden en soms gebeurt dat ook. Cafébazen komen in verzet om een verbod te voorkomen of om die op te laten heffen omdat ze zonder carnavalsfeest minder verdienen. En liefhebbers van carnaval willen het feest niet missen. Ze richten **carnavalsverenigingen** op om het feest te organiseren en zorgen ervoor dat er tijdens het feest niet wordt gevochten en niets wordt vernield. Ze huren zalen af waar carnavalsliefhebbers zich kunnen uitleven. Carnaval begon zich te verspreiden, dat wil zeggen steeds meer mensen gingen het vieren.

Het Rijnlandse carnaval

Ons carnavalsfeest vindt zijn oorsprong in het Rijnlandse (gebied in Duitsland langs de Rijn) carnaval. In **Keulen** werd namelijk in 1823 een carnavalsoptocht geregeld. Deze optocht was georganiseerd door een groep mensen die allemaal boeken en dergelijke schreven. Keulen hoorde, nadat het eerst in Frans bezit was geweest, vanaf 1815 bij Pruisen (dit was de toenmalige machthebber in dit gebied). Keulen was in die tijd een belangrijke plaats en kreeg zelfs bezoek van de keizer van het Duitse rijk. Als deze keizer kwam, werd hij altijd verwelkomd met mooie bloemen, wagens, enzovoorts. Een soort optocht dus. Een belangrijke Duitse schrijver, Goethe, had een boekje geschreven over de Romeinse carnaval die hij gezien had in 1788. Dit boekje bracht de schrijvers op verschillende ideeën en sommige personen die in dit boek voorkwamen liepen ook mee in de optocht van Keulen. De schrijvers wilden net zo een mooie stoet door de stad laten gaan en daarmee hun nieuwe baas (Pruisen) voor gek zetten. Het hoogtepunt van deze optocht was de wagen van "**Held Karneval**".

Hieronder is een afbeelding uit 1879 uit Keulen met de prinsenwagen en de wagen van de Rozengeest. De optocht heet dan ook de Rozenmaandagsoptocht

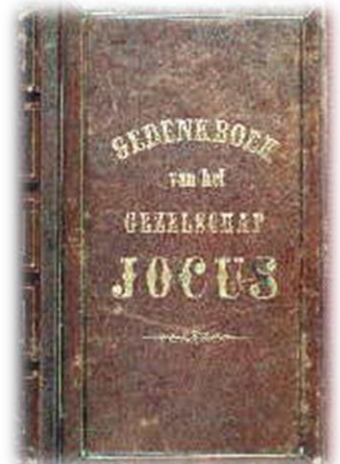
Held Karneval wordt vanaf 1870 **prins carnaval** genoemd. Hij draagt een middeleeuws pak dat lijkt op het kostuum van de keizer van het Habsburgse Rijk. Net zoals een echte keizer heeft ook een prins carnaval een hofhouding met een nar (die mensen moet laten lachen), een minister en een raad. De Held werd vroeger begeleid door soldaten die het uniform droegen van de beschermers van de stad (voormalige Keulse stadsgarde).

In 1840 werd in Maastricht een carnavalsorganisatie opgericht genaamd "**de Momus**". Dit was een sociëteit (vereniging) voor de middenstand van Maastricht, die dacht financieel voordeel te hebben door carnavalsactiviteiten te organiseren. Politiek gezien was dit een vereniging die tégen de Groote Sociëteit was. De Groote Sociëteit was namelijk Hollands gezind (voorzitters van Holland), dit in tegenstelling tot de Momus die zich meer betrokken voelde met de Belgische leden van hun vereniging. Het totstandkomen van deze verenigingen was afgekeken van de vereniging Florus uit Aken (Dld).

In Venlo werd in 1842 een carnavalsorganisatie opgericht, de "**Jocus**" (zie foto rechts). Hun leden hadden contact met een Duitse narrenacademie en de leden waren vrijmetselaars, dus geen mensen uit de middenstand.

In Sittard werd in 1881 een carnavalsorganisatie opgericht die zich "**de Marotte**" noemde. Als voorbeeld namen zij Venlo en het buurland (Duitsland) waar het vieren van carnaval al goed geregeld werd. De foto rechts toont de 1e prins van Sittard

In 1946 worstelen de autoriteiten flink met het eerste naoorlogse carnaval. De belangen van een traditionele viering, de openbare orde en de economie strijden om voorrang. Met het oog op het naderende carnaval schrijft de minister van Binnenlandse Zaken op 9 februari 1946 een brief aan de commissarissen van de Koningin 'dat maskerades in het openbaar met het oog op de handhaving van de openbare orde niet wenschelijk zijn'. Ook zouden openbare verkleedpartijen tussen 24.00 uur en 07.00 uur verboden moeten zijn en moet de verkoop van sterke drank aan banden worden gelegd. De minister roept de commissarissen op hun burgemeesters van die gemeenten waar traditioneel een carnavalsviering plaatsvindt, te vragen gemeentelijke bepalingen vast te laten stellen om dit te regelen. In Limburg speelt een ander probleem. De Mijnindustrieraad uit Heerlen laat op 11 februari 1946 aan de minister van Binnenlandse Zaken weten dat feestelijkheden in het kader van carnaval de kolenproductie zullen schaden. Hij vraagt de minister daarom de burgemeesters van de mijngemeenten 'op te dragen (...) een openbare viering van den Carnaval (...) zooveel mogelijk te beperken'. Deze brief is eveneens gestuurd aan de ministers van Verkeer & Energie en Handel & Nijverheid. Beiden onderschrijven de economische bezwaren tegen een uitbundige viering van carnaval. De minister van Verkeer & Energie is het meest uitgesproken in zijn afwijzing. 'Gezien het vitale belang van een zoo groot mogelijke kolenproductie, waarvan ons geheele economische leven in sterke mate afhankelijk is (...) moet een ernstige stagnatie in de productie gedurende meerdere dagen – die het onvermijdelijke gevolg zou zijn van het toestaan van een carnavalsviering – m.i.z. in ieder geval worden voorkomen', zo laat hij zijn ambtgenoot van Binnenlandse Zaken op 26 februari weten. De oproep heeft (beperkt) effect. Een aantal gemeenten, zoals Sittard, vaardigt een maskerverbod uit en blaast daarmee feitelijk de carnavalsviering af. Maar in andere steden van de mijnstreek (Roermond, Kerkrade) gaan de festiviteiten wel op kleinere schaal door. Carnavalsmaandag en –dinsdag zijn echter nu geen vrije dagen, zoals in het verleden wel altijd. Ook onbetaald verlof kan op deze dagen 'in geen geval worden verleend', zo laat de Beheerder der Mijnen in het Limburgsch Dagblad van 25 februari 1946 weten.

De burgemeester van Den Bosch heeft om andere redenen bezwaar tegen beperkingen aan de carnavalsviering. Hij voelt er niets voor om nu, een paar dagen vóór het begin van het carnaval, alsnog allerlei verboden en voorschriften uit te vaardigen. Ook de politicommissaris en enkele vooraanstaande inwoners hebben de burgemeester geadviseerd geen aanvullende maatregelen te nemen. Hij verzoekt de minister daarom begrip te hebben voor de gekozen beleidslijn en de viering van het carnaval in Den Bosch gewoon zoals gepland te laten doorgaan.

Het carnaval in zijn stad wordt al sinds de jaren '30 in goede banen geleid door de vereniging 'Jheroen Bosch'. Enkele maanden geleden hebben de 10 Bossche carnavalsverenigingen aan de burgemeester gevraagd het carnaval in 1946 opnieuw te organiseren zoals ze dat gewend zijn. De vereniging 'Jheroen Bosch' is zelfs weer nieuw leven ingeblazen om leiding te geven aan (de organisatie van) de feestelijkheden. De burgemeester heeft er dan ook alle vertrouwen in dat deze vereniging het carnaval keurig zal laten verlopen. En inderdaad. Het verslag in dagblad De Waarheid maakt duidelijk dat het eerste naoorlogse carnaval in Oeteldonk op ouderwetse manier is gevierd.

Vanaf de jaren 60 verwaterde het verschil tussen het katholieke zuiden en het protestantse noorden. Boven de rivieren verschenen steeds meer carnavalsverenigingen. Toch blijft er een belangrijk verschil. Alleen in Limburg en Noord-Brabant is een dagenlang evenement. Alleen daar ligt het openbare leven stil en vieren de mensen hun katholieke wortels. Of ze nu vasten of feesten. Carnaval bleef een feest met een **religieuze achtergrond**. Carnaval is het feest dat gevierd werd op vastenavond, de avond voor de veertig daagse vasten voor Pasen. De rooms-katholieken aten tijdens de vasten geen vlees, snoep en lekkernijen. Kinderen hadden tot halverwege de 20e eeuw een **vastentrommeltje**, waarin ze hun snoep bewaarden. Alleen op zondag mochten ze daar een snoepje uit halen. De rest van het snoepgoed bewaarden de kinderen tot na de vasten. Op **Aswoensdag** begon de vasten. De gelovigen gingen naar de kerk en kregen het traditionele **askruisje** op het voorhoofd. Daarbij sprak de priester de tekst uit: "*Gedenk mens, dat gij stof zijt en tot stof zult wederkeren.*" Vastenavond (dinsdag) is dus de avond vóór de vasten. Om die reden gingen de mensen zich op die avond flink te buiten aan drank en lekkernijen. De vastenperiode duurt veertig dagen.

Tijdens de **Tweede Wereldoorlog** mocht van de bezetters helemaal geen vastenavond gevierd worden. Direct na de bevrijding beleefde de Limburgse vastenavond echter een ongekende opmars. De bevolking had in 1945 een onbedwingbare drang om oude tradities, en vooral toch vastenavond, weer in ere te herstellen. In de grotere plaatsen werden in 1946 alweer prinsen gekozen, zittingen gehouden en optochten georganiseerd. De kleinere plaatsen bleven nu echter niet lang achter. In bijna elk kerkdorp kwam er een Raad van Elf en werden volledige vastenavondprogramma's georganiseerd. Door de groeiende welvaart was het vieren van vastenavond ook betaalbaar. Ook vrouwen gingen actief meevieren en meehelpen met organiseren. De verenigingen beschikten over meer geld en begonnen met het inhuren van echte artiesten als buuttereedners of zangers voor zittingen en bonte avonden. Doordat bijna alle wijken en dorpen gemeenschapshuizen kregen, kon men in vrijwel iedere wijk en ieder dorp vastenavond vieren.

In de jaren zestig en zeventig, een tijdperk van grote economische groei, werd vastenavond ontdekt door mensen die er veel geld aan wilden verdienen en er ontstond zo iets als een carnavalsindustrie. Platenmaatschappijen overstromden ons met carnavalskrakers, de zelfgemaakte vastenavondklers werden vervangen door kant en klare carnavalsconfectie of zelfs zeer dure carnavalsmode, VVV's en reisbureaus lokten toeristen met carnavalsreizen, de televisie bracht Duitse carnavalszittingen in de huiskamers, reclamestoeten trokken voor de optochten uit, praalwagens werden gehuurd en verhuurd en ook de horeca begon driftig tal van festiviteiten te organiseren. Carnaval werd big business!

Deze verloedering leverde onder meer een stortvloed van grammofoonplaten met de meest dubbelzinnige teksten op. Toen al deze liederen met behulp van de landelijke media de eigen dialectmuziek bijna hadden verdreven, was de maat echter vol. Vanuit Maastricht startte de oorlog tegen deze carnavalsvervuiling vol 'Hollandse onderbroekenlol'. Heel Limburg kwam in het geweer tegen de liederen van André van Duin, Ria Valk, Vader Abraham en vele anderen. De plaatselijke dialectliedjes werden sterk gepromoot en gingen weer de boventoon voeren. Uit deze boycot is ook onze eigen provinciale liedjeswedstrijd, het **Limburgs Vastenavondleedjes Konkoer**, voortgekomen. Om ook de jeugd al vroeg op deze lijn te krijgen werd later eveneens het **Kinger Vastenavondleedjes Festival** ingesteld.

Heel belangrijk voor de **hedendaagse vastenavond** is de opkomst vanaf de zeventiger jaren van de **zaate hermeniekes, joekskapellen en sjpaskapellen**. Ze verbreken met name de stilte op straat, verhogen de vastenavondsfeer en zorgen voor veel stemming en plezier. Vele oude gebruiken en tradities werden opnieuw ingesteld of opnieuw ontdekt en er zijn in de loop der jaren ook nieuwe tradities ontstaan.

Bekende voorbeelden van plaatselijke gebruiken en tradities zijn:

- het Bacchus drieve op Carnavalsdinsdag in Roermond
  - het Gilde van de Blauw Sjuut in Heerlen
  - de "Graasboer" op Carnavalsdinsdag in Susteren
- het "Kowrenne" op donderdagavond voor Carnaval in Hoensbroek
  - de Boerebroelôf in Venlo en later ook in vele andere plaatsen
  - "Trujje-aovend" op donderdagavond voor Carnaval in Blerick
    - het "Kloonetrekke" op Carnavalsdinsdag in Kerkrade
    - het "Appelsienesjmiete" in Sittard

Tot zo ver lesbrief 1 over de geschiedenis van onze carnaval. Tips en Tops zijn welkom jeugd@bcl-limburg.nl.

Bedankt voor de aandacht, namens BCL Jeugd: Vicky Kitzen